

מאורות השבת

עם "מאורות הפרשה"
מבית "מכון המאיר"
עמודים 6-8

שע"י המכון התורני המאיר ירושלים

שופטים - תשפ"ב | גליון כו | עורך ראשי: הרב נעם יעקובי שליט"א

מכון התורני "המאיר" (ירושלים יפו 208 קומה 3) מציע שירותי הקלדה, הגה"ה, עריכה, עימוד ועיצוב ברמה מקצועית - לספרי קודש, חוברות, עלונים. לפרטים: 0504108058 (בין 9:00 ל-18:00) yoelf@asiatec.co.il

מאת הגאון רבי חיים קמיל זצוק"ל (אמרי חיים)

השפעת היחיד על הכלל

אז "תבער הדם הנקי מקרבך", דהינו שלא יהיו בעולם רציחות, וכן לא יהיו גניבות של גנבים הבאים במחתרת וכדו'.

ואם כן מובן מאוד כיצד שייך שהיחיד יהא ערב על מעשיהם של כלל ישראל, משום שהתיקון של כלל ישראל תלוי ביד האדם עצמו, שכאשר אדם - אפילו יחיד עושה הישר בעיני ה', בכך הוא גורם לתוספת קדושה בעולם, ובכך נמנעים מעשים שפלים.

ומפורסמת המימרא של בעל ה"דברי חיים" (הגאון ר' חיים מצאנז זצ"ל), שאמר על עצמו, שכשהיה צעיר לימים חשב לתקן את כל העולם, והשתדל לעשות זאת, אולם ראה שזה לא עולה בידו, וחשב שאמנם את כל העולם אין ביכולתו לתקן, אך אולי את כל בני עירו יוכל לתקן, אולם כשראה שגם את זה אינו מסוגל, החליט שהוא עובד על תיקון שלימות עצמו. והוסיף ה"דברי חיים" שאז נוכח לראות שכל העולם נתעלה ונהיה מתוקן יותר. וכענין זה אמר הגאון מוילנא למגיד מדובנא (הובא ב"אהל יעקב", ריש פרשת תזריע), כששאל המגיד את הגאון מה היא הדרך המועילה ביותר להשפיע על הכלל בחיזוק ברוחניות, וענה הגאון במשל למה הדבר דומה, לבקבוק שיש מסביבו כוסות ריקים, שכאשר ממלאים את הבקבוק עד גדותיו, נשפך מתוכו הבקבוק לצדדים שמסביבו, ומתמלאים הכוסות, והנמשל הוא, כשאדם רוצה להשפיע על סביבתו, ראשית ישפיע על עצמו, שיהא גדוש בתורה וביראת ה', ואז השפעתו על הכלל תהא ביתר שאת.

וכן בענינו, ככל שישפיע האדם על עצמו, כך כלל ישראל יושפעו לטובה, וימנע מלהיות בעולם מעשים שפלים, כרציחות וגניבות, אלא אדרבא העולם כולו יתעלה בעשיית מעשים מרוממים.

וכיסוד זה מצינו בעוד מקום, דכתוב בפרשת האזינו (ל"ב, ט"ו): "וישמן ישורון ויבעט, שמנת עבית כשית, ויטש אלוה עשהו" וגו'.

ופירש הספורנו, וז"ל: "וישמן ישורון" - והנה גם בעלי העיון שבהם הנקראים "ישורון" וכו', (שהם) קהל תופשי התורה ובעלי העיון, פנית אל תענוגים הגשמיים, ובזה "עבית" מהבין דקות האמת, "ויטש אלוה עשהו" - ולפיכך

איתא בגמ' (שבועות לט, א) "כל ישראל ערבים זה בזה", כלומר שכל יחיד מישראל צריך להיות בגדר "ערב" על מעשיהם של כלל ישראל.

וצריך ביאור, כיצד שייך שיהא היחיד מחויב להיות ערב על כל אחד מישראל באשר הוא.

ונראה לבאר שבסוף פרשת שופטים התורה כתבה את פרשת עגלה ערופה, שאם נמצא חלל שלא ידוע מי הכהו מביאים זקני העיר הקרובה עגלה ועורפים אותה, ואומרים "כפר לעמך ישראל", וכתוב בסוף הפרשה (כ"א, ט): "ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה'".

ופירש ה"אבן עזרא" (שם בפירושו האחרון): "והנכון בעיני, הוא אשר הזכרתי, לא ישפך דם נקי בארצך, אם תעשה הישר בעיני ה'".

ובפירוש "אבי עזר" ביאר את דברי "אבן עזרא", שאם האדם עושה הישר בעיני ה', בכך הוא מונע שפיכות דמים ומציל הנרצח ממחשבות הרצח, ומחמתו לא יהיה בעולם הכאת נפש.

ולפי זה נראה לבאר בענין חיוב הערבות של כל יחיד מישראל על מעשיהם של כלל ישראל, ששייך שאדם יחיד ישפיע על מעשי הכלל, והשפעה זו תלויה במעשי האדם עצמו, שכאשר האדם יעשה את הישר בעיני ה', בכך ימנע את העולם מירידה, ולא עוד אלא שיעלה את דרגת העולם.

והנה גמ' ערוכה היא כדברי ה"אבן עזרא", דאיתא בגמ' מועד קטן (כה, ב): "נח נפשיה וכו' דרבי אלישיב, איחתרו שבעין מחתרתא בנהרדעא", ופירש רש"י: "שבעין מחתרתא - דגנבים, בזכותיה (דרבי אלישיב) לא הוו אתו גנבים", כלומר שבחיי רבי אלישיב היו בעולם גנבים הבאים לגנוב במחתרת, שהם גנבים עזי נפש, הבאים בשעת מעשה הגניבה להרוג או ליהרג (אם יעמדו מולם בשעת הגניבה), אולם בחיי רבי אלישיב הם לא גנבו, משום ששרתה בעולם השפעה של קדושה שמנעה מעשים שפלים אלו, אולם כשרבי אלישיב נפטר בטלה אותה השפעת הקדושה, ונחתרו שבעים מחתרות של גנבים.

והן הן דברי ה"אבן עזרא", שכאשר מתקיים המצב "תעשה הישר בעיני ה'", כמעשיו של רבי אלישיב,

שאם יהודי בקובנא מוסיף בלימוד הגמרא, בכך הוא מונע יהודי מפריו להשתמד, וכן להיפך, אם יש לעמל בתורה רפיון מהתורה, בכך נגרם רפיון לכל הכלל. וזהו כיסוד המתבאר לעיל, שאדם יחידי משפיע במעשיו על כל הכלל, לטוב או למוטב. וכענין זה כתב החזון איש, שהאדם העמל בתורה משפיע השפעה נסתרת ב"נימין דקין" (כלשון החזו"א) על כל סביבותיו, דהיינו שעלייתו בתורה איננה רק חיזוק לעצמו, אלא היא חיזוק והשפעה רוחנית על כל הכלל.

נטש ההמון אלוה עשהו, "וינבל צור ישועתו" וכו'. הרי לנו, שכל המצב הרוחני של כלל ישראל מושפע מהנהגת היחידים, הם בני התורה, שכאשר עמלי התורה המעיינים מתעלים בעיון התורה, כל ישראל מתעלים עמהם, אך אם אין בני התורה שקועים ראשם ורובם בתורה, אלא עוסקים הרבה בגשמיות, אז נגרם בכך רפיון לכל כלל ישראל, וההמון נוטש אלוה עשהו. וידועה אמרתו של הגה"צ ר' ישראל סלנטר זצ"ל, שאמר

מאורות הכהן

מאוצרותיו של הגאון הצדיק רבי דוב הכהן קוק שליט"א באדיבות הרב יקותיאל אוהב ציון שליט"א

והרמב"ם לא הזכיר חיוב זה כלל ועיקר]. והשיב הרב שליט"א, שאם מינכר בזה שנמנע מלכבדו - שעושה זאת בעבור מחאה לכבוד אביו, ולא בתורת סכסוך של מידות רעות הידוע, אזי שרי ליה [ואולי גם טוב] למיעבד הכי. לדבר במ...

דיבור בלימוד

אחד שאל את הגר"ד קוק שליט"א, מדוע הרב הפסיק כמעט לגמרי לדבר בלימוד עם העולם שבאים אצלו, והשיב לו, "צריך ללמוד!!! לא לדבר בלימוד"... ואמר לי הגר"ד קוק שליט"א שבענינים שהם "הלכה למעשה", חייבים לדבר ולהכריע, ובפרט בענינים השייכים לטבריה וכו', כי הוא ערב לבני עירו, אבל בר מן דין אין הוא מחוייב כלל, ויכולה המלאכה שתעשה על ידי אחרים.

מידות טובות - ישועות

יהודי אחד שעובר צער גדול עם גרושתו בעניני בית משפט ותשלומי מזונות וכו', והגיע לגר"ד קוק שליט"א בצער גדול וסיפר את חששותיו, ואמר לו רבינו, "אני מבטיח לך שלא יאונה לך כל און בבית משפט, והכל יעבור בשלום, רק תקבל על עצמך להיות יותר רגיש וזהיר - בעניני בין אדם לחבירו".

מניעת כבוד חמיו משום כבוד אביו

נשאל הגר"ד קוק שליט"א אודות חתן שחמיו מבזה את אביו, ומבקש החתן שלא לכבד את חמיו - משום כבוד אביו, האם שרי ליה למיעבד הכי, דהגם דאיכא חיוב תורה לכבד את אביו, מ"מ הרי נפסק בשו"ע יו"ד סי' רמ שאדם חייב לכבד חמיו. [אכן, אין זה חיוב של תורה, אלא מדבריהם,

י"ב שבטים

לא היה חסר להם מבחינה גשמית מאומה. וחלוקת הארץ לשבטים היתה מטעמים של רוחניות. היא נתנה קדושה לענין היובל עם כל הדינים השייכים אליו. [ולפי הרמב"ם, ורבים סוברים כמוהו, חיוב תרומות ומעשרות תלוי גם הוא בחלוקת הארץ לשבטים]. והטעם, כי לכל שבט דרך מיוחדת בעבודת ה' ובקיום תורתו, והכל מגיע אל האמת. וכפי שאנו רואים שהשבטים הקריבו לחנוכת המזבח אותם הקרבנות ממש, מבלי לשנות שינוי כלשהו, ואף על פי כן הציבה התורה בפרשת נשא כל שבט ושבט בנפרד, כי לכל אחד היה טעם אחר הראוי לשבטו, כמו שמבואר באריכות במדרש רבה לפרשת נשא (פ' יג). כך היתה ההתייחסות לדברים רבים בתורה, במקומות שיש דרכים רבות, לפי דעתו של כל שבט, אך המסקנה שוה לכולם. למען דעת כי למרות שעל פי טבע הבריאה אין מן ההכרח שדעות האנשים תהיינה שוות, הרי זה אינו בעיקרים, אלא בדרך להגיע אליהם, ולצורך זה יש לנצל את העובדה שהבריאה היתה כך שדעותיהן משונות זה מזה".

"שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק". (דברים טז, יח) פירש החתם סופר, הנה ידוע מהאר"י די"ב שערים יש בשמים למנהגי י"ב שבטי ישראל שעולה תפלתם שם כל אחד אל שעריו. והנה כן הוא הורדת ההשפעה ושכל העיוני בחלקי התורה יש לכל שבט שער וצנורו להורדת שפעו על דרך "ותן חלקנו בתורתך", ובגלל כן רצה הקב"ה שיהיה סנהדרי השבט מתוכו ולא משבט אחר דאם כן יצא משפט מעוקל ח"ו. וזהו שאמר הכא "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך" דייקא, "אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך", שיש להם י"ב שערים בשמים, הכי נמי יהיו השוטרים והשופטים, ועל ידי זה "ושפטו את העם משפט צדק" כל שבט ושבט משופט שלו.

*

נצטט מדברי הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בענין זה: "... שהרי בעצם כל ענין השבטים אינו ענין של גשמיות, כדי לשפר את המצב מבחינה גשמית, שהרי אם היו מחלקים את ארץ ישראל שוה בשוה ליחידים [ללא חלוקה לשבטים]

זכרון לצדיקים

השבוע: ה' אלול (תרע"ח), יום פטירת האדמו"ר הרה"ק רבי דוד צבי שלמה בידרמאן מלעלוב ירושלים זצלה"ה זיע"א

ומאנשי שלומו של הרבי: "צדיקים רבים הכרתי, אולם צדיק כהרבי ר' דוד'ל טרם ראיתי, צדיק שיהיה דבוק בה' גם כששח דברים של "מה בכך". ראיתיו משוחח שיחת חולין ויקוד פנימי מתפרץ ועולה מתוכו, אבריו רועדים ועורקי הדם שבראשו מתנפחים ובלטים ולבו פועם מיראה עילאה.

סדר יומו עמוס לעיפה, שעורים בתורה ובעבודת הקודש. מדי יום ביומו היה נוהג ללמוד ח"י פרקי משניות, ששה פרקים בבוקר, ששה לפני מנחה וששה בערב, והיה מסיים "ששה סדרי משנה" בכל חודש. ממעט הוא לישון בלילות, כדוד המלך היה "מתנמנם כסוס" עד חצות הלילה ומכאן ואילך היה מתגבר כארי לעסוק בתורת הנסתר. מיעט לישן במיטה, אלא יושב לילות רבים על כסאו וחוטף תנומה ליד השלחן, אבל גם ברגעי תנומתו היה מתפרק בגעגועים על השכינה הקדושה וקורא בקול רווי ערגה וכיסופין: אימא... אימא ...

"כינור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו מיד עומד ועוסק בתורה". למראשותיו של ר' דוד'ל לא היה תלוי כינור שיעירו, אבל חכם ספרדי אחד התנדב להעירו בכל לילה, השמש של בית הכנסת "קהל חסידים" מיסודו של הגה"ק רבי גדליה חיון. החכם היה נוקש קלילות בחלון ומיד היה הרבי מתעורר, נוטל ידיו ומברך "ברכת התורה", ירד וטבל במקוה שליד ביהכנ"ס רבי ניסן בק עלה ונסתפג ומיד שם פעמיו לישיבת המקובלים "רחובות הנהר" ע"ש רבי שר שלום שרעבי אשר בבית הכנסת "קהל חסידים", שם הוא לומד שיעור בתורת הנסתר עם גדולי המקובלים הספרדים עד אור הבוקר.

ויד ושם לו בתורת הקבלה, כאחד המקובלים הגדולים. וסידור מלא כונות שחיבר רבי שלום שרעבי יש לו, כתוב בכתב יד נקי להפליא ומכורך בתשעה כרכים עשויים עור יפה. נוהג הוא להתפלל מתוכו תמיד, לכוון בכל כוונות האריז"ל הכתובים בו, ומקובלי ירושלים מתפלאים איך מוחו הכביר מכויין במהירות כה גדולה את הכוונות הארוכות של "וליחדך באהבה" הנמשכות אצל אחרים שעה ויותר...

בהתלהבות חסידית לומד הוא את סודות התורה לצידם של החכמים הספרדים. גולי פניו מסמיקים ולוהטים הוא מרחף עתה בעולמות הטמירים שקרעו אשנבים ואפיקים חדשים לפניו. בחוץ עדיין שולט הלילה, אנשים נמים את שנתם והרבי מתעמק בספר "עץ חיים" או "עשרה מאמרות" וכתבי האריז"ל השגורים על פיו, לומד זוהר ופונה אחר כך לעיין בספרי גדולי החסידות וכך הוא יושב ולומד עד אשר החלו לציץ צפרירי השחר "ברון יחד כוכבי בוקר" והאיר השחר, שעת תפלת שחרית הגיעה.

כשנתגלה לראשונה בירושלים אורו של הרבי ר' דוד'ל בידרמן, המקהיל קהלות ללמד את דרך השם לעם השם, לא ידעו רבים כי צדיק צעיר זה מופלג בדביקות הנהו, וכי אינו משיח דעתו אף לרגע קט מן הפסוק "שויתי ה' לנגדי תמיד", אינו פוסק מדביקותו בה' גם כשהוא משוחח עם בני אדם ועוסק במשא ומתן ומקיים "בכל דרכיך דעהו". רק בני בינה מעטים, יחדי סגולה, קלטה אזנם מאחורי הפרגוד עובדא זו. וסיפור נוסף כי פעם אחת ויחידה, בשבת הרבי ר' דוד'ל ליד שלחן אביו הרבי ר' אלעזר מנדיל בחג פורים ודעתו מבוסמת עליו, הסיח לשניה אחת מדעתו את הפסוק "שויתי" ואביו הבחין בכך, מיד תפסו בשרוולו והזכירו, וכל ימיו חזר הרבי בתשובה על שניה זו, "אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון"...

אבל לא ארכו הימים וה"סוד" נתגלה ברבים. אפילו אנשים פשוטים הכירו כי הרבי משוחח אמנם עמהם אולם שרעפיו תפוסים במשהו אחר... כולו תסיסה יוקדת ונפשו שטה בעולמות העליונים. מכל שיחותיו, ואפילו שיחת חולין שלו היתה צריכה לימוד, כי הסתום מרובה בה על המפורש, כי הטמיר והנעלם מאפיל על הגלוי והחשוף. כשדיבר עם מקורביו בשבת או מועד ענינים שנראו כדברים בטלים שאין לדברם בשבת - קבלו זאת באהבה, בהבינם כי אין אלה אלא דברים העומדים ברומו של עולם.

ופעם, יצא הרבי ר' דוד'ל מגדרו בנוכחות חסידים רבים, והכריז: "להוי ידוע לכולכם: מי שאינו רואה את שם הו-י" חקוק על ידו - אסור לו להרים יד לסתור לועו של יהודי!", ותוך כדי דיבור קם מכסאו והעניק לאחד שעמד לידו סטירת לחי מצלצלת....

בפעם אחרת, בשבתו ליד שלחנו הקדוש התלהב הרבי ואמר: "כתוב "צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא אנה ה' מלטה נפשי". יש לך אדם האומר כי רק בשעה ש"צרה ויגון אמצא", או אז ... בשם ה' אקרא" ובזמן אחר לא.. ועל זה התפלל דוד "אנה ה' מלטה נפשי", הצילני מדעה פסולה זו..."

*

בדרכם של הצדיקים הראשונים, אבות התנועה החסידית, דבק הרבי ר' דוד'ל. כמוהם התהלך מלא דביקות יומם וליל, ועבד את השי"ת בכל, בתורתו ובתפלתו, בדיבורו ובאכילתו - ואף מצא לו זמן ושעות פנאי לכל דבר; להתפלל שעות ארוכות ולנהל עדה חסידית לפי מיטב מסורת בית ללוב, לעסוק בעניני ציבור לנהל את "כולל ורשה" ולייסד את ישיבת "חיי עולם" וגם... לשוחח שיחת חולין של תלמידי חכמים בעניני פוליטיקה ומדיניות, שיחה שהיתה למעשה מליאה תוכן חסידי עמוק ויכלה לשמש כביאור לדפים שלמים ב"עץ חיים"...

וסיפר הג"ר מרדכי גריש, ראש ישיבת "חסדי אבות" בחברון

זכרון לצדיקים

השבוע: מרן הגאון רבי יחזקאל סרגא זצוק"ל ראש ישיבת חברון גלב"ע ביום ו' אלול תשכ"ט

כל חייו ללא הפסק היו מסכת רצופה של הרבצת תורה ומוסר ה' • הקים עולה של תורה בארצנו הק' • כל אור התורה והיראה המאיר מכל קצו ארץ מכחו ומכח כחו הוא, שהרביץ תורה וחינוך לאלפים בישיבת "כנסת ישראל" שנוסדה לפני כחמישים שנה בעיה"ק חברון ולאחר מאורעות תרפ"ט הועברה הישיבה לעיה"ק ירושלים • היה כלפיד אש וכחלוץ בהעברת חלק מהישיבה מסלבודקה ובהתבססותה בארץ • הניח פינה ויסוד לכל החיים הרוחניים בארץ, ואצל מרוחו ושילח שרשים רוחניים לכל צד ועבר, ונפו נטה גם מעבר לימים •

להתפרנס, ושעבורם טוב תורה עם דרך ארץ, אולם בשום אופן אין לקרא למוסדות אלה בשם 'ישיבה'.

*

ר' יחזקאל היה מזכיר תמיד בשיחותיו שימי ביאת המשיח הולכים וקרבים לעינינו. הוא ראה בכל השתלשלות התקופה, למן התפתחות ההתישבות בארץ, קיבוץ גלויות שונות ובנין הארץ - הכנות להתקרבות הגאולה, אבל זעק תמיד מקרב לב שהשלטון נפל בידי אנשים המתכחשים לדת ישראל ומחוקקים לא לפי יסודות התורה.

לאחר מלחמת ששת הימים, היה נרגש מאד מהנסים שאירעו, שלפי דעתו התגלו בהם האותות הראשונים של הגאולה והיה מוכיח על אשר לא מתחזקים באמונה ושבים

בתשובה. ועיקר תביעותיו היו מכוונות לנו לעצמנו, לשומרי דת ולאנשי התורה כי דוקא בין הרחוקים ניכרים סימנים רבים של התקרבות ורבים מהם באו לידי אמונה בה, ואילו המאמינים נשארו בקפאונם ולא ניכר בהם מפנה חדש.

היה רגיל לספר העובדה בר' וולוולי סולובייצ'יק, שכאשר באו אליו חרדי ירושלים להתאונן על המצב הדתי הירוד בעיר ולטכס עצות איך לתקנו, קרא לפניו בנביא יונה שכשעמדה האניה להישבר אמר יונה: "בשלי הרעה הזאת" למרות ששאר הנוסעים באניה היו עובדי עבודה זרה, כלומר

שקודם כל צריך האדם לתקן את עצמו.

ור' יחזקאל היה מוסיף שאין להסתפק בחומרות חיצוניות אלא בעיקר בראש ובלב, בפנימיות הנפש.

הוא לא הפסיק לטעון שלא אחרים מעכבים את המשיח, כי אם אנחנו בעצמנו וזה תלוי רק בנו.

היה מבקר את כותל המערבי בכל מועד ובכל הזדמנות וצופה כל יום לישועה, שהנה הנה כבר עומד משיח להופיע.

עם כל האורחים מחוץ לארץ שהיה נפגש, שח תמיד שיחליטו לעלות לישראל ולא יחשבו חשבונות רבים, כיבד אלה ששלחו את בניהם ללמוד בישיבות הארץ ודרש שיבואו גם הם אחריהם.

*

בחורף תשכ"ו נפטר בשוץ אחד מחכמי התורה המיוחדים.

ר' יחזקאל דאג להרחבת רשת הישיבות בארץ בכלל ובכל מקום שעמדו להקים ישיבה חדשה, היה שולח תלמידים לעזור בייסודה. כך עזר בשעתו לייסוד הישיבה בזכרון יעקב ביוזמת ר' נח שמעונוביץ, שעברה לאחר זמן ל"כפר חסידים" ונקראת כיום "כנסת חזקיהו". כמו כן עזר ע"י משלוח תלמידים בהקמת הישיבות "תפארת הכרמל" בחיפה, "בית התלמוד" בירושלים, לישיבה בטבריה ביוזמת בנו של הגר"א לופיאן זצ"ל, ו"נחלת דוד" בכפר אברהם שעל יד פתח תקווה (כשבא אליו ראש הישיבה דשם בהצעה ע"ד ייסוד ישיבה זו, אמר שכסף לתמוך בה אין לו אבל הוא נותן לו עשר לירות הראשונות כדי שהיה לו חלק בתחילת ייסודה).

בזמן שביקר בשווצריה בשנת תשי"ב כינס עסקנים ונדיבים והפעילים לייסוד ישיבה בלוגנו. הוא גם שלח לשם כר"מ אחד מתלמידי הישיבה בירושלים. ישיבה זו עברה לאחר מכן ללוצרן ומהווה מרכז תורה גדול באירופה.

עם זאת עמד בכל תוקף שהישיבות תישארנה בטהרתן בתכנית לימודיהן המקורית מדור דור, ולא יכניסו בהן שום תערובת של לימודים אחרים. כשעלה על דעת מי שהוא, יהיה מי שיהיה, לייסוד ישיבה מטיפוס אחר, נחלץ למלחמה נגדו בכל עוז רוחו. כשהתפתחו בארץ הישיבות התיכניות ובוגריהן התחילו לעבור לישיבות הגדולות,

הביע את שמחתו על כך ואמר שהוא מקנא בחלק ממייסדיהן בעולם הבא, באשר ראה בזה פתח הצלה למעבר מבית הספר לישיבה, והיה שולח את תלמידיו לשמש בהן כרמ"ם. את בוגרי אותן הישיבות קיבלו בישיבת חברון באהדה וקבעו לכם כתות מיחודות, ור' יחזקאל היה רגיל לציין את המהפיכה שחלה בזה שהבנים נלחמים באבותיהם כדי להמשיך ללמוד דוקא בישיבה. אולם עם כל הצלחתו, התנגד בכל תוקף שמוסדות אלו בשם 'ישיבה'

יקראו, כמו"כ התריע נגד חניכי הישיבות ובני תורה שהם שולחים את בניהם ללמוד במוסדות כאלה, כי עליהם להבין שצריך לתת לבניהם חינוך תורה תורני שלם ללא כל נספחות ותוספות. כדאי לציין כאן את יחסו לישיבות "תורה ומלאכה" או לישיבות חקלאיות, שאף כי הסכים שמצוה והכרח ללמד לתלמידים מסוימים גם אומנות כדי שיוכלו

הגר"י סרנא התעורר משנתו נזכר בלוויה קם כאריה ממיטת חוליו. לבש את המעיל העליון וכך הוא ממחר להשתתף בלוויה. המשתתפים הרבים בלוויה נדהמו לראות לפתע את ראש הישיבה, כאשר כולם יודעים שהוא שוכב חולה במיטתו. רבים ניגשו לשאול לו בשלומו, ובקשו לעזור לו לעמוד איתן על מקומו, אולם הוא לא הטה אוזן ולא הקשיב לאף אדם הוא צעד לקראת ראש המיטה.

מתנשם כל עוד רוחו בו, מדדה על מקלו הוא מגיע לראש הלוויה, מרים את מקלו בתקיפות, ומורה בתקיפות ובצורה חד משמעית להולכים בראש הלוויה ולא לו אשר החזיקו במיטה.

מתנשם כל עוד רוחו בו, מדדה על מקלו הוא מגיע לראש הלוויה, מרים את מקלו בתקיפות, ומורה בתקיפות ובצורה חד משמעית להולכים

בראש הלוויה ולא לו אשר החזיקו במיטה: הנפטר יקבר בבית הקברות ובחלקה אשר אומר לכם.

הנוכחים נדהמו ולא העיזו להמרות את פי דברי הקדוש של מרן ראש הישיבה.

אחד מבני החבורה שהיה נוכח בשעת מעשה, והלך לצידו של הגאון ר' חיים שמולביץ זצ"ל, שמע את דברי ר' חיים על הגרי"ס: דורנו זקוק לאישיות גדולה זו עוד רבות בשנים...

(מ. בן-פסח)

(מתוך "שבעים שנות תורה ומוסר - על ישיבת חברון")

אותו חכם חיבר ספרים חשובים בהלכה ובמוסר אשר נהפכו לנכסי צאן ברזל בחוגי הישיבות והלומדים, אותו חכם היה ידיד מנוער של הגאון ר' יחזקאל סרנא זצ"ל, ראש ישיבת חברון. שני הגאונים למדו בישיבת סלבודקה וינקו את חכמתם ויראתם מבאר מים חיים ר' נתן צבי פינקל זצ"ל, המכונה "הסבא מסלבודקה".

כשנודע דבר פטירתו להגר"י זצ"ל, התאבל מרה על פטירת ידיד, ת"ח מובהק שאת תשובותיו בהלכה הפיצו לקצווי תבל. ראש ישיבת "חברון" עשה ככל אשר ביכולתו לעלות את עצמותיו של אותו גאון וחכם לארץ אבות. תלמידיו ומוקיריו של הנפטר הדגול, בשויץ ובאירופה עשו ככל יכולתם לעלות את עצמותיו ארצה, ואכן חפץ ה' בידם ועצמות אותו גדול הועלו לארץ.

ביום שנקבעה ההלוויה בירושלים, נפל ר' יחזקאל למשכב. הרופא אסר עליו לקום ממיטתו, ובלית ברירה היה רתוק למיטתו, ונאות לשמע מצות הרופא לא להשתתף בלוויה של ידיד נעלה ומיוחד מספסל הלימודים.

התלמידים אשר באו לבקר את רבם אשר סבל באותה עת יסורים ומכאובים, הטו אוזן כאפרכסת לדברי רבם שאמר להם: "שר וגודל נפל היום בישראל, ועליכם להשתתף בלווית חכם שהכל כקרוביו. הנפטר היה משכמו ומעלה בלמדנותו וביראתו אשר קדמה לחכמתו, מידותיו היו תרומיות וגדול

היה האיש בזיכוי הרבים. הנפטר לא היה בעל מלאכה אחת אלא כלול בהדר מעלות וסגולות".

לאחר שראש הישיבה התחזק ברוחו, המשיך ואמר לתלמידיו. "חוגים מסויימים יבקשו לשייך את הנפטר לחוגם ולשיטתם. כן יבקשו לקבור את האיש בחלקה השייכת להם. תמנעו מהם לעשות כדבר הזה. הנפטר הגדול היה כל חייו בד' אמות של הלכה. הוא משלנו... אם תהיינה בעיות תודיעו לי מיד..."

לאחר דברי הרב, אצו-רצו הבחורים להשתתף בלוויה של אותו גאון. תוך כדי מסע הלוויה הבחינו התלמידים, כי אכן אותם חוגים מבקשים לשייך את הנפטר לתנועתם, והם מכוונים את המיטה לעבר חלקת האדמה בבית הקברות השייך להם.

תלמידי ישיבת "חברון", בקשו לקיים את מצות רבם, אולם צעירים מאותם חוגים מנעו בעדם. התחילו אלו לדחוף את אלו, והיה חשש לבזיון המת הגדול.

דברי מרן ראש הישיבה הגר"י סרנא זצ"ל

דברים בהנחת אבן הפינה לקריה הישיבה הק' בעזרת ה' יתברך, ג' סיון תשכ"ב

ישיבה בלי שם לווי

"אמנם הממשלה וגם חלק מהעיריות הכניסו תחת כנפיהם גם ישיבות, אבל דוקא ישיבות תיכוניות או עם מלאכה, אבל הישיבות המקוריות בלי שום שם לווי אינן זוכות לכך.

ואגיד לכם רבותי שאף כי אמנם גם ישיבות התיכוניות הן נחוצות, אחרי כי ב"ה בשנים האחרונות בא מפנה גדול לטובה בכיקוש בני הנוער גם מבתי הספר, ללמוד בישיבה, מה שלא היה כלל בשנים הקודמות, ואני רואה בזה מפנה גדול מאד כי אם בעזה"י ימשך הדבר ויתרחב יש תקוה רבה לשינוי פני הדור העתיד, כי הלא מחכים אנו לתשובה, והיינו שהלכבות ישובו למקורם ומחצבתם, ואין תשובה בלי תורה וכמפורש בברכת התשובה שבתפילת י"ח, השיבנו אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך. והרי שכך היא דרכה של תשובה שלמה, קודם לתורה ואח"כ לעבודה ומשניהם לתשובה שלמה, אבל בכ"ז אין אלו הישיבות שתצא מהן גדולת התורה בישראל, כי הן רק על הדרך של טוב תורה עם דרך ארץ, ואנחנו יודעים שבכל מדינה שבהן עברו לפסים של 'תורה עם דרך ארץ', נשתכחה תורה במדינה זו במשך זמן קצר, ובמקום שהנהיגו שהרב יהיה גם ד"ר, היה הדוקטור מומחה והרב עם הארץ.

ואגלה לכם רבותי אמת היסטורית שאולי אינה ידועה כל כך לרבים, כי הישיבות בישראל שעליהן נאמר "מעולם לא פסקה ישיבה מישראל" שתחילתן מהאבות הקדושים אברהם זקן ויושב בישיבה וכו' לא היה להן שום שם לווי רק ישיבה קדושה וטהורה ללמוד תורת ה' וכל המסונף לה, אבל לא שום חכמה חיצונית. [ואף אמנם שהיו לנו ב"ה חכמים ובעלי מדע גדולי עולם בכל המקצועות אבל הם לא למדו זה בישיבותיהם, אלא מחוץ לכותליהן בשעה שלא יום ולא לילה או במקומות האסורים בתלמוד תורה]."

(מתוך "כנסת ישראל")

מאורות הפרשה

מעלת המשפט

"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ" (דברים טז, יח).

חז"ל דורשים במדרש (דב"ר ה-ז): שופטים ושוטרים, א"ר לוי למה הדבר דומה, למלך שהיו לו בנים הרבה והיה אוהב את הקטן יותר מכולן, והיה לו פרדס אחד והיה אוהבו יותר מכל מה שהיה לו, אמר המלך נותן אני את הפרדס הזה שאני אוהבו מכל מה שיש לי לבני הקטן שאני אוהבו מכל בני. כך אמר הקב"ה, מכל האומות שבראתי אני אוהב אלא לישראל, שנאמר (הושע יא) "כי נער ישראל ואוהבהו", מכל מה שבראתי אני אוהב אלא את הדין שנאמר (ישעיה סא) "כי אני ה' אוהב משפט", אמר הקב"ה נותן אני מה שאהבתי לעם שאני אוהב, ע"כ. **בביאור דברי חז"ל** אלו היה אומר המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שמה שדימו משפט לפרדס, מפני שכשם שפרדס מצמיח ומגדל מיני פירות, כך גם הדין מגדל את האדם ומרוממו.

ההתבוננות במעלתו וערכו של המשפט מסייעת את האדם שיגדל ויתרומם, וככל שנתבונן יותר ונבין שרק ע"י המשפט נוכל לזכות לגדול ולהזדכך מכל החטאים, כך נשאף ונצפה יותר ויותר למשפט. והיה המשגיח אומר, כי האדם לא יזכה במשפט אלא א"כ שאיפתו תהיה למשפט. אולם אדם שרואה את המשפט כעונש ואכזריות רח"ל ואינו שואף למשפט לא יזכה ח"ו במשפט, מפני שבדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. ורק ע"י שיכיר במעלת המשפט וישאף לזכות לו, יזכה באמת שידונו וישפטו אותו ויוציאו לאור לצדק דינו.

בימים אלו עד ליום הדין נתבונן במעלתו של משפט שמים ונשאף אליו, וזכות זו תעמוד לנו ליום הדין.

(אהל משה – רבי משה יוסף אלחנן שיינערמון)

כל מעשה נדרש לשפוט

"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ" (דברים טז, יח).

"לך" - חובת המשפט והמשטר חייבת להקיף את כל דרכיך ומעשיך, "שופטים ושוטרים תתן לך", על עצמך, אך ללא כל העלמת עין, אלא "בכל שעריך", שתבחון ותבדוק כל פעולה מפעולותיך אם לעשותה או לאו.

(אהל תורה – רבי מנחם מנדל מקוקק)

לדון את הוולת לזכות

"וְשֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ" (דברים טז, יח).

רק את עצמך עליך לדון לכף חובה - "שופטים ושוטרים תתן לך" - ואילו כלפי אחרים, אין לך אלא לחפש ולמצוא בהם נקודות של לימוד זכות - "ושפטו את העם משפט צדק".

(אבני זכרון – רבי יעקב יצחק מלוצ'ין)

פנימיות של חסד

"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ וְגו' לֹא תִפֶּעַ לָךְ אֲשֶׁרָה כָּל עֵין אֲצֵל מִזְבַּח" (טז-יח, כא).

מה ענין שופטים אצל מזבח?

הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל הסביר, שבא ללמדנו ששופט ודיין בישראל צריך להיות כמזבח. מה מזבח זה תוכו אדמה, וברו ציפוי נחושת, כך שופט, דיין ומנהיג בישראל, עליו להיות עוונתן ושפל רוח בלבו פנימה, בבחינת "ואנכי עפר ואפר", וברזל ונחושת מבחוץ - אמיץ רוח ומצח נחושה כשבא להציל עשוק מיד עושקו.

(אהל משה – רבי משה יוסף אלחנן שיינערמון)

תתבע מעצמך כשיעור זולתך

"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ" (דברים טז, יח).

דרכו של עולם לבקר ולשפוט את הזולת, לפיכך הורתה התורה, שופטים ושוטרים, אותה מידת ביקורת שהנך מפנה כלפי אחרים, תתן לך, תהיה מכוונת כנגד עצמך, וכשם שהנך תובע מהזולת שיהיה

ירא ושלם, כך לפחות תנהג כלפיך לדרוש מעצמך אותה דרישה לשלימות.

(תולדות יעקב יוסף – רבי יעקב יוסף מפולנאה)

גדול כחו של שוחד

"וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶר עֵינֵי הַכֹּהֲנִים וְיִסְלַף דְבַר־יְיָ" (דברים טז, ט)

בעת שישב בעל "אוהב ישראל" זצ"ל מאפטא על כיסא הרבנות בקולבסוב, באו פעם לפניו שני בעלי-דין לדין תורה. יתר הדיינים לקחו שוחד והיו נוטים לצד אחד, אולם הרב מאפטא גילה כלפיהם התנגדות נמרצת והוכיח להם כי אין ההלכה כמותם. יעצו הדיינים לבעלי הדין כי ישחד גם את הרב. אך כיצד עושים זאת? והלא בשום פנים לא יסכים הרב לקבל שוחד. יעצו לו איפוא לשלשל בחשאי סכום כסף ניכר לכיס בגדו של הרב. בעל הדין עשה כעצתם ואיש לא ידע דבר על כך.

למחר, כאשר ישב הרב להמשיך בדין תורה, הרגיש כי דעתו החלה להסס בדבר וכי קם בו רצון להסכים עם דעת הדיינים. מיד דחה את ישיבת בית הדין וכל אותו היום בכה והתחנן לפני רבונו של עולם כי יאיר את עיניו לראות את האמת. כך עברו ימים מספר עד אשר גילה הרב את הכסף בכיס בגדו ומיד הבין כי בעל הדין הוא אשר שם את הכסף בכיסו כדי לשחדו. כל כך גדול הוא כוחו של שוחד, שאפילו אם הדיין אינו יודע מאומה על כך בכל זאת זה משפיע על שכלו לסלף את דעתו.

זהו פירושו של הפסוק "ויסלף דברי צדיקים", אמר הרב מאפטא זצ"ל, אפילו אם הדיין ממשיך להיות צדיק גם לאחר קבלת שוחד, שכן לא ראה ולא ידע מאומה על כך, בכל זאת יש בכוחו של השוחד לסלף את בינתו ואת דבריו.

(מעניה של תורה)

שוחד מטה כל אדם

"כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶר עֵינֵי הַכֹּהֲנִים" (דברים טז, ט)

במסכת סנהדרין (כא ע"ב) איתא, מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי ב' מקראות נתגלו טעמן, נכשל בהם גדול העולם. כתוב גבי מצות המלך "לא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו" (להלן יז - יז), אמר שלמה, אני ארבה ולא אסור, וכתוב "ויהי לעת זקנתו נשיו הטו את לבבו" (מלכים א יא, ד). וכתוב "ולא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה" (שם טז), ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב, וכתוב "ותצא מרכבה ממצרים" (מלכים שם כט).

ומקשים, הלוא גם בשוחד נאמר הטעם "כי השוחד יעור עיני חכמים", ומדוע לא אמר שלמה אני ארשה להם לשחד אותי ולא אטה את הדין?

הגאון ר' לייב חריף זצ"ל הסביר, שבאלו המצוות שנמסרו טעמן, חשב שלמה שנאמרו למלכים שיש חשש שיסורו בקל מדרך הישר, והוא הרגיש בעצמו שהוא חכם ותקיף בדעתו, ולכן לא יכשל. אבל באזהרה על איסור שוחד אין מקום לטעות שרק לפשוטי העם נאמרו הדברים, שהרי בפירוש נאמר "כי השוחד יעור עיני חכמים". אמרו חז"ל בכתובות (קה, א): "אפילו חכם גדול ולוקח שוחד, אינו נפטר מן העולם בלא סמיות הלב". אחרי שנטה שכלו מן האמת פעם ראשונה בחייו על ידי השוחד, שוב לבו הולך ומתעווור כל ימיו.

ואמר בענין זה גאון המוסר הגה"צ רבי איצלה פטרבוגר זצוק"ל, "אין חילוק בין האסיר להעשיר, אלא שזה קשור בשלשלאות של ברזל וזה בשל זהב", שהזהב משחד אותו להרויח עוד זהב, עכ"ד.

האמצעי יהיה "צדק"

"צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף" (דברים טז, כ).

רדוף תרדוף אחרי הצדק בצדק. האמצעים שבהם תבקש להשיג מטרה צודקת יהיו גם צודקים, שלא ככלל הידוע של הגויים שהמטרה מקדשת את האמצעים. (הכני כ' זונס ז"ל מפסיקה)

"כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבְךָ וְרֵאִיתָ סוּס וָרֶכֶב עִם רֵב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם" (דברים כ, א).

כאשר ישראל הם באחדות, "כי תצא למלחמה" [לשון יחיד], כאיש אחד, אזי - "לא תירא מהם", שהרי מובטחים הנכם, כי ה' אלהיך עמך המעלך מארץ מצרים, וכשם שעמדה לכם זכות זו ביציאת מצרים, כאיש אחד בלב אחד, כך תגן עליכם גם כעת.

(דולאס נשקה - רבי ראונו מז'נובלה)

תלות את המניעות בעצמו

"וְרֵאִיתָ סוּס וָרֶכֶב עִם רֵב מִמֶּךָ" (דברים כ, א).

"וראית סוס ורכב עם רב ממך" - כל המניעות לעבודתו יתברך, הם רק "ממך", בסיבת עונותיך, וכאשר תשוב אליו יתברך תוכל להתגבר על היצר ולנצחו.

יציאה מכבלי היצר

"כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבְךָ וְרֵאִיתָ סוּס וָרֶכֶב עִם רֵב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם" (דברים כ, א).

ראיתי להקדים דברי "אור החיים" הקדוש זי"ע, כי תצא למלחמה היינו מלחמת היצה"ר (אמרת רמז בדבר כמו למלחמה כמו המלחמה שהלמד נקודה פתח משלים הה"א כידוע כמה פעמים בדברי רש"י, היינו המלחמה הידוע שזה המלחמה יום יום, כמו שכתב המהרש"א שלום אמר אל יבא שכולו קטטה היינו מלחמת היצר הרע בכל יום) "וראית סוס", שהיצר הרע הוא סוס מוכן ליום מלחמה ורכב, היינו שאתה מורכב מגוף ונשמה, והגוף בעו"ה רוצה לנטות אחריו, ועוד יותר "עם רב ממך" שכבר בראת משחיתים ומקטריגים על ידי עונות, והמה בעו"ה לנגדך להטות אותך לדרך לא טוב, אבל בכ"ז "לא תירא מהם" כי ה' אלקיך עמך המעלך מארץ מצרים, ר"ל כיון ששם היית משוקע מאד בטומאה ובכל זה ה' הטוב העלה אותך משם לחרות והכניסך לקדושה, כן תמיד אם אתה רוצה לשוב אל ה' יהיה עומד לימינך כי הבא לטהר מסייעים אותו, עד כאן תוכן דבריו הקדושים. (אהל משה - קה"ת מן רבי משה פארהאנד זוקלה"ה אב"ד ור"מ דקה"י מאקאווא יע"א ומלפניס דינא רבא ור"מ דקה"י גייטרל)

חשיבות התפילה כשנדרוש לציבור

"וְהָיָה פְּקֻדְכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדַבֵּר אֶל הָעָם" (דברים כ, ב).

ר"ל הכהן הרוצה לדבר בפניהם דברי מוסר צריך מקודם להתפלל בינו לבין עצמו שיתקבלו דבריו, ונגש" לשון תפלה כמו "ויגש יואב", ויהיה דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב, כן אמר הקדוש רבי הלל קאלאמי זי"ע ועכ"ל, כי דברי מוסר אף שמתחילה אין מתקבלים אל הלב לבסוף מתקבלים, אבל המגידים החפשים (פרעדיגער) אף שמתחילה מתקבלים לבסוף המה כעשן כלה, וכמו שמצינו (בביצה ל"ח) דאמר' כי סליק ר' אבא אמר, יהא רעוא דאימא מלתא דתתקבל, ר"ל אף שבתחילה לא יהיה מקובל, אבל לבסוף יראו האמת, ודו"ק. (אהל משה - רבי משה בן רבי פארהאנד)

כמה קשה היא הקנאה

"וְדַבְרוּ הַשְּׂטָרִים אֶל הָעָם לֵאמֹר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַּיִת תְּדַרְשׁ וְלֹא חָנְכוּ יְלָדָיו וְיָשֵׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בְּמִלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִחְנַכְנֶנּוּ. וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע בָּרֶם וְלֹא חָלְלוּ יְלָדָיו"

וְיָשֵׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בְּמִלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִחְלָלְנֶנּוּ. וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה וְלֹא לָקַחָהּ יְלָדָיו וְיָשֵׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בְּמִלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקְחָנָהּ" (דברים כ, ה-ז)

פירש רש"י: "ואיש אחר יחנכנו", ודבר של עגמת נפש הוא זה. וביאור הדבר, כי היה קשה לרש"י דלכאורה ההוספה "ואיש אחר יחנכנו" מיותרת היא, דמה לי אם איש אחר יחנכנו, הלא עיקר הבעיה והכאב הוא שהוא לא יזכה לחנך את ביתו. לכן מפרש רש"י שבאמת מה ש'איש אחר יחנכנו' זה משנה מאד וזה אכן מוסיף לו בכאב דדבר של עגמת נפש הוא, ומהאי טעמא פוטרים אותו מלצאת למלחמה. וביאור הענין הוא, שכאן מגלה לנו התורה שטמון באדם כח נורא של קנאה ועין רעה על הזולת, שהרי אדם זה מוכן למסור את נפשו למיתה דהא על דעת כן הוא הולך למלחמה שהוא עלול ליהרג שם, וזו הקרבה גדולה ביותר, ואעפ"כ ברגע שיתכן שהשני יחנך את ביתו ויזכה בנכסיו, כבר אינו מוכן לילך למלחמה. הוא מוכן ליהרג ולאבד את כל רכושו וממונו, כרמו ואשתו, אבל אינו יכול לסבול במחשבתו שיהיה למישהו אחר האפשרות לחנך את ביתו, לחלל את כרמו ולארס את אשתו, וכאומר 'שלי לא יהיה - לא אכפת לי, אבל שלשני יהיה - איני רוצה בשום אופן'. וכל כך מקנן בו הכאב הזה - כל כך יש לו עגמת נפש מזה, שזו כבר סיבה שיחזור מעורכי המלחמה. וזו כוונת רש"י 'ודבר של עגמת נפש הוא', ולכן הוצרכו השוטרם להוסיף "ואיש אחר יחנכנו, ואיש אחר יחללנו, ואיש אחר יקחנה". הרי לנו עד כמה גדול כח הקנאה שבאדם, וכמו שאמרנו חז"ל באבות (פרק ד משנה כז) "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם", והיינו מן הנוהג שבעולם [שבמידות אלו מתנהג באופן המנוגד ביותר לשכל האנושי הפשוט] - כל כך גדולה היא קנאתו, ועליו להשמר ממנה בהכירו את כוחה הרב והתוצאות הנוראות שהיא יכולה לגרום (שמעתי מפי הגר"ש שבדרון זצ"ל).

ובענין זה איתא במדרש (ב"ר פרשה כב) על הפסוק (בראשית ד, ח) "ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו": על מה היו מדיינים, אמרו, בואו ונחלוק את העולם, אחד נטל את הקרקעות ואחד נטל את המטלטלים, דין אמר ארעא דאת קאים עליה דידי, דין אמר מה דאת לביש דידי, דין אמר חלוץ, ודין אמר פרח, מתוך כך "ויקם קין אל הבל ויהרגהו".

ויש להבין, מה באים חז"ל ללמדנו בתיאור ויכוח זה של קין והבל. וביאר מרן הגרא"מ שך זצ"ל, שחז"ל באים ללמדנו בזה יסוד בתכונת הנפש של האדם, עד כמה יצרו של אדם רע מנעוריו, הוא יכול להגיע לכזאת רעה, שיש לו את כל העולם כולו אמריקה רוסיה אפריקה אירופה אסיה, הכל ממש ברשותו ותחת בעלותו וממשלתו המוחלטת והבלעדית, אך אין לו עדיין סיפוק בזה כל אימת שחבירו משתמש בשלו, ואף אם יהיה זה אחיו ובשרו אין דעתו נוחה מן הדבר. אם יש עוד מישהו שדורך על אדמתו הוא יחוש בכך תחושת 'חסרון', זה יפריע לו, הוא לא יהיה מסוגל לסבול זאת בשום אופן, הכאב שלו יגדל כל כך שהוא יבא אליו בדרישה ש'יפרח באויר' כאילו הדבר אפשרי. וכן אפילו אם כל המטלטלים שבעולם המה ברשותו, לא יוכל לסבול שחבירו ילבש איזה בגד - שהוא הכרחי לו, מתוך ריבוי המטלטלים שקבל בחלקו, עד שהוא דורש ממנו ויפשוט אותו [ויתבזה בכך]. יש לו הכל, יש לו 'עודפים' בלי סוף, והוא הרי אינו יכול להשתמש וליהנות מהכל גם אם ירצה, ואעפ"כ כל כך גדולה קנאתו ועינו הרעה על זולתו, שאינו מוכן בשום אופן שגם השני יהנה ממנו הנאה כלשהיא שאין לו נפקא מינה בה. וכל כך גדולה היתה הקנאה שבגלל הדבר הזה קם קין והרג את הבל אחיו. (תקופת ילחם)

עם רדת הגיליון לדפוס התקבלה הידיעה המרה על סילוקו לעולם שכולו טוב בשיבה טובה ומופלגת של דו"ז איש האשכולות פאר מקדושים **הגה"ח ר' יוסף פנחס הלוי ברגר זצ"ל** מזקני וחשובי חסידי שומרי אמונים. הפצת העלון והעיון בו מוקדשים לע"נ הרב יוסף פנחס בן הגה"צ ר' יעקב מנחם הלוי זצוק"ל. **ת.נ.צ.ב.ה.** הונצח ע"י נכד אחותו, חבר המערכת ומסופריה החשובים, חזקי ויזל שיחי'. שנשמע ונתבשר בשורות טובות.